

КОДИС Є. І.,

здобувач Національного університету «Чернігівська політехніка»

<http://orcid.org/0000-0003-4998-7005>

E. KODIS,

applicant of the National University "Chernihiv Polytechnic"

<http://orcid.org/0000-0003-4998-7005>

НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

DIRECTIONS OF IMPROVEMENT OF MECHANISMS OF IMPLEMENTATION OF UKRAINIAN EUROPEAN INTEGRATION POLICY

У статті представлено перспективні напрямки удосконалення механізмів реалізації євроінтеграційної політики України. Успішність проведення євроінтеграційної політики забезпечується поєднанням політичного, інституційно-організаційного, правового, економічного, інформаційного механізмів, що актуалізує необхідність розробки комплексного механізму, задіяння якого, надасть можливість здійснювати організуючий, регулюючий, координуючий та практичний вплив держави на життєдіяльність суспільства для досягнення поставлених цілей, забезпечуючи розвиток держави в євроінтеграційному напрямку з дотриманням низки визначальних принципів, цінностей та стандартів. Встановлено, що використання комплексного механізму реалізації євроінтеграційної політики України сприятиме: встановленню стратегічних пріоритетів, завдань євроінтеграційної політики; налагодженню інституційної узгодженості в розподілі повноважень і відповідальності на державному рівні; уникненню дублювання окремих функцій під час реалізації євроінтеграційної політики; забезпеченню гарантованого стабільного фінансування даної сфери; підвищенню рівня консолідації зусиль громадян й органів державної влади у процесі реалізації євроінтеграційної політики, постійне зростання довіри громадян до політичних дій влади й підтримка громадянами України євроінтеграційного вибору держави тощо.

Ключові слова: Європейський Союз, європейська інтеграція, регіональна співпраця, механізми, державне управління.

The article presents promising areas for improving the mechanisms of implementation of Ukraine's European integration policy. The success of European integration policy is ensured by a combination of political, institutional, legal, economic, information mechanisms, which highlights the need to develop a comprehensive mechanism, the use of which will provide an organizational, regulatory, coordinating and practical impact of society on society to achieve goals. development of the state in the European integration direction with observance of a number of defining principles, values and standards. It is established that the use of a comprehensive mechanism for the implementation of Ukraine's European integration policy will contribute to: the establishment of strategic priorities, objectives of European integration policy; establishing institutional coherence in the distribution of powers and responsibilities at the state level; avoiding duplication of certain functions during the implementation of European integration policy; ensuring guaranteed stable financing of this industry; increasing the level of consolidation of efforts of citizens and public authorities during the implementation of European integration policy, increasing public confidence in the political actions of the government and support of Ukrainian citizens for European integration of the state, etc.

Keywords: European Union, European integration, regional cooperation, mechanisms, public administration.

Постановка наукової проблеми. Глобалізаційні явища охоплюють найважливіші процеси всього суспільного життя людства. У свою чергу Україна, як безпосередній учасник глобалізаційних процесів, для свого розвитку має зайняти своє місце в новій системі міжнародних відносин враховуючи ті зміни, які відбуваються в системах державного управління високорозвинутих країн. Важливість євроінтеграційного вибору Україною визначається, насамперед, тим, що Європейський Союз (далі – ЄС) виступає одним із найбільших зовнішньоторговельних партнерів, а також Україна і Європейська Спільнота мають досить тісні суспільно-політичні, історичні і культурні зв'язки, адже, саме з країнами-членами ЄС Україна має певні спільні ментальні цінності та інше.

Європейський інтеграційний вибір України задекларовано в ряді нормативно-правових актах, де серед головних засад зовнішньої політики виступають питання забезпечен-

ня інтеграції України в сучасний європейський політичний, економічний, законодавчий простір. Проте, існує сукупність факторів, які певним чином перешкоджають результативності проведення євроінтеграційної політики в Україні, а саме: відсутність базових документів й довгострокового планування в євроінтеграційній сфері, дієвої координації між органами влади; наявність певного дублювання прийятих нормативно-правових актів; відсутність належного кадрового, фінансового забезпечення євроінтеграційного процесу й інформування населення з даного питання та, як результат, недовіра громадян до такого вибору тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких було започатковано розв'язання проблеми. Проблемним питанням, які стосуються різних аспектів перспектив євроінтеграції України, присвячені праці ряду науковців, а саме: В. До-стал, Н. Карасова, В. Козюк, А. Крисоватий, Є. Савельєв,

О. Ковальова, А. Єрмолаєв, Б. Парахонський, О. Резнікова та інші. Враховуючи важливий внесок науковців в розвиток теоретичних основ реалізації євроінтеграційних процесів в Україні, зазначимо, що недостатньо вирішеною є проблема удосконалення механізмів реалізації такої політики.

Мета статті. Стаття покликана структурувати напрямки удосконалення механізмів реалізації євроінтеграційної політики в Україні та перспективи формування комплексного механізму.

Виклад основного матеріалу. Успішна реалізація євроінтеграційної політики потребує використання відповідних механізмів: суспільно-політичного, інституційно-організаційного, нормативно-правового, соціально-економічного, інформаційного. Враховуючи те, що політичний діалог між Україною і Європейським Союзом триває досить давно, парафування тексту Угоди про асоціацію між Україною і ЄС та загальне поле двосторонніх відносин має цілу сукупність проблем, які ставлять під загрозу безпосередньо майбутнє інтеграції України в сучасний європейський політичний, соціально-економічний і правовий простір. На сьогодні існують вагомі підстави, аби характеризувати сучасний стан відносин Україна – ЄС як певну стагнацію і регрес, зумовлюючи зниження рівня готовності обох сторін до більш відкритого й інтенсивного діалогу у напрямку поглиблення соціально-економічних відносин [1, с. 120].

Проводячи аналіз офіційних документів спостерігаємо за тим, що в резолюціях Європарламенту і офіційних заявах представників ЄС досить часто йдеться мова про обмеження демократії і погіршення ситуації із дотриманням прав й свобод людини в Україні: суспільно-політичні переслідування, певне порушення верховенства права, факти щодо обмеження свободи слова в країні.

З метою розробки напрямів удосконалення механізмів реалізації євроінтеграційної політики України доцільно:

чітко дотримуватись державної стратегії у сфері європейської інтеграції;

приймати на рівні держави рішення, які стосуються євроінтеграційних питань;

вирішувати конфлікти, які виникають у ході реалізації євроінтеграційної політики;

забезпечувати участь громадян в умовах прийняття політичних рішень у сфері євроінтеграційної політики й встановлення громадського контролю за їх вирішенням;

дотримуватись принципів взаємовідносин між відповідними політичними силами з метою налагодження їх дієвої роботи у процесі реалізації євроінтеграційної політики;

забезпечувати відкритість, прозорість, підзвітність й відповідальність органів влади, та прогнозованості щодо результатів їх діяльності, яке стосується проведення сучасної євроінтеграційної політики тощо.

Зауважимо, що ефективне функціонування всіх механізмів реалізації євроінтеграційної політики перш за все залежить від ряду чинників:

чітка та послідовна позиція діючого Президента України; стабільна та ефективна робота парламенту й уряду; всебічна підтримка такої політики політичною елітою, а насамперед – населенням України.

Базуючись на позитивному досвіді країн Центрально-Східної Європи, варто залучити до інтеграційних процесів всі можливі органи публічної влади, тоді, як координація має охоплювати всі без винятку можливі фази політики: процес прийняття рішень, програмування, реалізацію завдань і контроль за їх виконанням [2, с. 430-438].

Тобто мова йде про такий механізм, який став би досить універсальною моделлю, яка б враховувала всі елементи та процеси інтеграції України в сучасний європейський простір, та була б орієнтованою на досягнення пріоритетних цілей щодо євроінтеграційної політики і, відповідно, ґрунтувалась на основних наукових принципах: цілісності, об'єктивності, доцільності, узгодженості, наукового обґрунтування, чіткій координованості дій та інше [3, с.12-14].

Враховуючи те, що процес реалізації державного управління повинен мати різну природу (соціально-економічну, нормативно-правову тощо), тому комплексний механізм державного управління має представляти собою комплекс різних взаємопов'язаних концептуальних механізмів щодо реалізації сучасної євроінтеграційної політики України (рис. 1).

У процесі реалізації євроінтеграційної політики безпосередньо кожен представлений механізм має орієнтуватись на такі завдання:

Реалізація політичного механізму передбачає дотримання таких завдань:

- відповідальність за формування концептуально-методичних засад євроінтеграційної політики,

- обґрунтування вибору пріоритетних напрямків щодо подальшого розвитку й реалізації євроінтеграційної політики,

- координація своїх дій на зміцнення суспільно-політичних зносин у сфері реалізації політики європейської інтеграції [4].

Інституційно-організаційний механізм:

- формує ефективне інституційне середовище, яке забезпечує реалізацію євроінтеграційної політики в Україні при мінімізації негативних впливів відповідних інституційних конфліктів й інституційних пасток, які виникають у процесі переходу однієї системи до іншої;

- координує і узгоджує процес європейської інтеграції із різними суспільними групами;

- понесення відповідальності за ефективність й результативність реалізації дієвої євроінтеграційної політики;

- дозволяє підвищувати ефективність функціонування владних інститутів у напрямі реалізації євроінтеграційної політики;

- формує і впроваджує нові моделі щодо управління у контексті євроінтеграційної політики;

- відповідність за визначення завдань, цілей, функцій і методів управління євроінтеграційними процесами в Україні;

- координація ефективного функціонування і взаємозв'язку організаційних структур, які відповідають за реалізацію сучасної євроінтеграційної політики;

- проведення контролю за діяльністю державних інституцій у сфері політики європейської інтеграції й фіксує результати їх функціонування.

Важливість функціонування економічного механізму передбачає:

забезпечення сталого фінансування євроінтеграційної політики;

забезпечення раціоналізації структури витрат бюджетів на усіх рівнях зі спрямуванням відповідних бюджетних коштів на реалізацію заходів для пріоритетного євроінтеграційного розвитку;

розробка механізму залучення фінансових коштів небюджетних джерел.

Нормативно-правовий механізм забезпечує дієвою нормативно-правовою базою у напрямку реалізації євроінтеграційної політики в Україні; розробляє та впроваджує державні стандарти для реалізації євроінтеграційної політики; здійснює відповідні експертизи щодо нормативно-правових актів, які стосуються проведення такої політики; адаптація законодавства України до відповідного законодавства ЄС тощо [5].

В сучасних умовах особливої актуальності набуває саме інформаційний механізм, який:

координує та погоджує дії держави й суспільства;

імплементує новітні ІТ-технології щодо проведення моніторингу ключових напрямків євроінтеграційної політики;

забезпечує більш вільний доступ до інформації у сфері євроінтеграційної ситуації в країні, її збір й поширення;

підтримує внутрішньоурядову й міжвідомчу інформаційну взаємодію.

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

Рис. 1. Концептуалізація комплексного механізму реалізації євроінтеграційної політики України

Отже, для ефективної реалізації євроінтеграційної політики насамперед пропонуємо збалансоване поєднання представлених вище механізмів. Таким чином, комплексний механізм дає можливість реалізувати організуючий, регулюючий, координуючий і практичний вплив держави на суспільну життєдіяльність людей з метою досягнення поставлених цілей, забезпечуючи розвиток держави в євроінтеграційному напрямку із додержанням сукупності визначальних принципів.

Важливість комплексного механізму полягає в тому, що завдяки його реалізації буде ефективно відбуватися узгодження інтересів влади з інтересами громадянських і політичних сил (інституційні положення угод між країнами та ЄС визначають механізм залучення громадянського суспільства до співпраці), що сприятиме максимальній мобілізації соціального та людського ресурсу для формування довгострокової стратегії розвитку України взагалі та в напрямку реалізації євроінтеграційної політики [6, с.146].

Комплексний механізм реалізації євроінтеграційної політики України запропоновано розглядати, як сукупність засобів, методів, принципів, які забезпечують розробку, координацію, реалізацію, моніторинг і оцінку політики країни щодо інтеграції із ЄС, формують відповідні умови для успішної реалізації євроінтеграційної політики, несуть відповідальність за ефективність й результативність проведення даної політики шляхом досягнення поставлених завдань.

Метою комплексного механізму є створення сприятливого середовища для реалізації ефективної євроінтеграційної політики України.

Головними функціями такого комплексного механізму реалізації євроінтеграційної політики України є:

- 1) удосконалення нормативно-правового й інституційно організаційного забезпечення реалізації євроінтеграційної політики України;
- 2) врегулювання проблематичних запитань ресурсної забезпеченості;
- 3) забезпечення участі громадськості у реалізації дієвої євроінтеграційної політики;
- 4) систематичне інформування громадськості з метою реалізації євроінтеграційної політики;
- 5) забезпечення оцінки та контролю органів публічної влади;
- 6) дотримання принципів прозорості й відкритості у діяльності органів публічної влади;
- 7) збалансування різноманітних інтересів із урахуванням потреб й пріоритетів розвитку;
- 8) формування системи високоякісного кадрового забезпечення;
- 9) забезпечення стабільного фінансування для успішної реалізації євроінтеграційної політики [7, с. 8-13].

Таким чином, комплексний механізм у процесі дотримання положень Угоди про асоціацію між Україною і Європейським Союзом забезпечить насамперед: надання динамічного процесу адміністрування і виконання Угоди про асоціацію чіткості й структурованості;

мобілізацію у процесі виконання зобов'язань суттєвих донорських ресурсів; своєчасну генерацію звітності, яка є насамперед надійною базою для проведення оцінки прогресу виконання зобов'язань як безпосередньо асоційованою країною, так й Євросоюзом.

Список використаних джерел:

1. Новий світовий економічний порядок та глобальні виклики для України: моногр./[В. Козюк, А. Крисоватий, Є. Савельєв та ін.]; за наук. ред. проф. А. Крисоватого і Є. Савельєва. Тернопіль: ТНЕУ, 2014. 504 с
2. Різник Н.П. Український вибір – євроінтеграція: економічні вигоди та історичні засади. Проблеми міжнародних відносин. 2014. №8. С. 430-438.
3. Весела Н. Євроінтеграційний поступ України. Зовнішні справи. 2010. № 11-12. С. 12-14.
4. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2016 році». К.: НІСД, 2016. 688 с.
5. Дж. Сорос. Brexit та майбутнє ЄС (переклад). Економічна правда. 2016. 29.06. URL: <http://www.epravda.com.ua/columns/2016/06/29/597285/>.
6. Європейський проект та Україна: монографія / А.В. Єрмолаєв, Б.О. Парахонський, Г.М. Яворська, О.О. Резнікова [та ін.]. К.: НІСД, 2012. 192 с.
7. Алейнікова О.В. Міжнародна економічна інтеграція як процес наднаціонального регулювання сфери економічних відносин. Вісник соціально-економічних досліджень. 2014. Вип. 2. С. 8-13. URL: http://www.nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2014_2_3.

References

1. Koziuk V., Krysovatyi A., and Saveliev Ie. et al. (2014). *Novyi svitovyi ekonomichnyi poriadok ta hlobalni vykyky dlia Ukrainy* [The new world economic order and global challenges for Ukraine]. A. Krysovatoho, Ye. Savelyeva (Ed.). Ternopil: TNEU [Ukraine].
2. Riznyk N.P. (2014). *Ukrainskyi vybir – yevrointehratsiia: ekonomichni vyhody ta istorychni zasady* [The Ukrainian choice – European integration: economic benefits and historical background]. *Problemy mizhnarodnykh vidnosyn – Problems of international relations*, 8, 430-438 [Ukraine].
3. Vesela N. (2010). *Yevrointe hratsiinyi postup Ukrainy* [The European integration progress of Ukraine]. *Zovnishni spravy – External Affairs*, 11-12, 12-14 [Ukraine].
4. *Analitychna dopovid do Shchorichnoho Poslannia Prezydenta Ukrainy do Verkhovnoi Rady Ukrainy "Pro vnutrishnie ta zovnishnie stanovyshe Ukrainy v 2016 rotsi"* [Analytical report to the Annual Message of the President of Ukraine to the Verkhovna Rada of Ukraine "On internal and external situation of Ukraine in 2016"]. (2016). Kyiv: NISS [Ukraine].
5. Dzh. Soros. (Trans.). (2016, 29 June). *Brexit ta maibutnie YeS* [Brexit and the future of the EU]. *Ekonomichna Pravda – The economic truth*. Retrieved from <http://www.epravda.com.ua/columns/2016/06/29/597285> [Ukraine].
- Yermolaiev A.V., Parakhonskyi B.O., Yavorska H.M., & Reznikova O.O. (et al). (2012). *Yevropeiskyi projekt ta Ukraina* [The European project and Ukraine]. Kyiv: NISS [Ukraine].
7. Aleinikova O.V. (2014). *Mizhnarodna ekonomichna intehratsiia yak protses nadnatsionalnoho rehulivannia sfery ekonomichnykh vidnosyn* [International economic integration as a process of supranational regulation of economic relations]. Issue 2, 8-13. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2014_2_3 [Ukraine].

Стаття подана до редакції 18.09.2020 р.